

Režisierius C.Graužinis: „Lietuvoje nėra politinio gyvenimo, tik anekdotai“

Viktorija Ivanova

2010-06-04 08:13

lrytas.lt

Kas sieja Davidą Beckhamą, filosofiškai nusiteikusią ištvirkėlę madam Delmons ir lietuvių poeto Pauliaus Širvio eiles? Tas pats, kas sieja ir Lietuvą su Suomija bei Graikija – čia ir ten kuriantis režisierius Cezaris Graužinis, neseniai su Maria Papadopoulou ir gausia lietuvių kūrėjų komanda Atėnų „Eksarcheion“ teatre pagal savo paties parašytą pjesę pristatęs spektaklį „de Sadas – Žiustiniai“.

C.Graužiniui de Sadas įdomus ne kaip pornografijos autorius ar kaip beprotis, o kaip veidmainiškumui nepakantus visuomenės provokatorius. V.Ivanova

Paraleliai rašomos dar dvi pjesės – pastatymui su „cezario grupe“ ir su Suomijos „Viirus“ teatro aktoriumi Dicku Idmanu. Tuo pačiu metu Lietuvoje režisierius ruošiasi „cezario grupės“ premjerai pagal Pauliaus Širvio poeziją ir gastrolėms į Vysbadeno Naujosios dramos festivalį su spektakliu „Viskas arba nieko“.

Lrytas.lt pokalbis su C.Graužiniu, teigiančiu, kad jo para vis dėlto turi 24 valandas.

– **Kaip Atėnuose buvo sutikta jūsų spektaklio „de Sadas – Žiustinai“ premjera?**

– Premjera praėjo įkvepiančiai, norisi teatrui rašyti dar daugiau. Šitos trys savaitės beveik kasdienio spektaklio rodymo nėra visa spektaklio biografija. Tai yra jo pradžia, nes šis spektaklis kitą sezoną bus rodomas iš naujo.

– **Kas paskatino rašyti pjesę pagal tokio prieštaringo rašytojo kaip markizas de Sadas kūrybą?**

– Man de Sadas įdomus ne kaip pornografijos autorius ar kaip beprotis, o kaip veidmainiškumui nepakantus visuomenės provokatorius. Yra jo kūriniuose ir smagaus juodo humoro, ir net labai prašmatnios metafizikos. Skaitydamas tuos jo puslapius, matau, kad labai daug jo provokatyvių minčių yra aktualių ir dabar – neoliberalizmo sąlygomis.

Taigi, paėmiau de Sado medžiagą ir dariau išpuolį prieš kapitalistinę vertybių sistemą. Tačiau čia turiu pabrėžti tokį svarbų dalyką: gali susidaryti įspūdis, kad spektaklis „de Sadas – Žiustinai“ yra politinis ir jo tikslai – politiniai, tačiau taip nėra.

Manau, pats iš esmės esu eskapistas ir man į daug ką nusispjauti. Tiesiog man malonu paimti neva politinio teatro formą ir stengtis naudotis ja kaip savotiškomis durimis išeiti į kur kas įdomesnes ir svarbesnes žmogaus dvasios gyvenimo sferas. Man politikavimas teatre nėra tikslas, o viso labo tik priemonė sudominti politiškai nusiteikusius žmones, o paskui iš tos politikos net ir pasijuokti.

– **Ar manote, kad neoliberalizmo kritika šiandien yra aktuali ne vien Graikijos, bet ir Lietuvos visuomenei?**

– Manau, kad galėtų būti aktuali. Nors Lietuvoje nėra politinio gyvenimo. Tai, kas Lietuvoje vadinama politika, – tik anekdotų sfera, iliuzija, nieko rimta.

– **Suomijoje ruošitės premjerai su aktoriumi Dicku Idmanu pagal savo paties parašytą pjesę apie ateities Davidą Beckhamą...**

– To žmogaus nepažįstu. Nei futbolu, nei tais daiktais, kuriuos jis reklamuoja, nesidomiu. Todėl nerašau pjesės apie D.Beckhamą. Rašau apie juokingą, bet ir pakankamai makabrišką šiuolaikinį reiškinių – žmogaus, jo biografijos, jo asmeninio gyvenimo pavertimą preke. Kai darosi labai svarbu, kokius apatinius nešioja ar kokia spalva savo šunelio nagus lakuoja koks nors išreklamuotas vaiduoklis.

Greičiausiai šitas monologas bus apie tai, kaip mūsų – ekonominių gyvulių negyvai nuskalautomis smegenimis – laimės ar gyvenimo kokybės supratimas tragiškai žlunga akistatoje su laiku. Tekstai sukuriami iš pamąstymų, kokios apgailėtinos yra tos „bekhemiškos“ vertybės, dabar peršamos žmonėms, jiems patiems to net nejaučiant ir nesuprantant. Gyvenimas yra daug sudėtingesnis negu dabar visais būdais bandoma žmogui pavaizduoti.

– Jūsų kūryboje nedažnai pasitaikydavo monospektaklių, o dabar – vienas jau pristatytas, kitam rengiamasi. Kas paskatino šio žanro atsiradimą jūsų kūryboje ir kaip šiems spektakliams atrenkami aktoriai?

– Tie mono spektakliai – tai meilės ir pagarbos gestai, skirti aktoriams, kuriuos seniai pažįstu

– Kai kurios Graikijoje matyto jūsų spektaklio pagal Nikos Kazantzakio „Graiką Zorbą“ scenos – tai ankstesnių jūsų spektaklių su „cezario grupe“ citatos, parafrazės. Kaip galėtumėte įvardinti „Cezario grupės“ įtaką savo kūrybai užsienyje?

– Dirbti su „Cezario grupės“ aktoriais man reiškia labai gerai save išgirsti, klausantis kitų. Atsiranda daug gerų idėjų. O iš vienu gerų idėjų kyla kitos geros idėjos.

Dirbdamas svetimose teritorijose nesistengiu prisitaikyti prie ten egzistuojančių madų ar taisyklių. Tiesiog, kad ir kokios aplinkybės mane suptų, mėginu scenoje pastatyti tą patį savo pasaulį – tokį, kurį statome su „Cezario grupės“ žmonėmis. Todėl man smagu, kai motyvai, nedideli elementai pereina iš vieno spektaklio į kitą. Jie man – kaip talismanai.

– Viename interviu esate sakęs, kad „kuriate vidinę Lietuvą“ – be kompromisų, dėl gyvenimo, o ne noro išlikti. Kaip suderinate tokią filosofiją su skurdžia šiandienine nevyriausybinę organizacijų, jaunų teatrų ir neformalių kūrėjų padėtimi?

– Tokia padėtis turi vieną labai prašmatnų bruožą – jautiesi visiškoje tuštumoje. O tuštumoje ir atsiranda stipriausios fantazijos, atsiranda ir tas neregimas pasaulis, kurio akimis nepamatysi, bet, aktorių padedamas, gali išvysti vidiniu žvilgsniu.

O rimčiau kalbant, man tas teatrų skirstymas į valstybinius ir nevalstybinius atrodo absurdiškas, o tiksliau – veidmainiškas. Gerai būtų juos skirstyti į kūrybingus ir nekūrybingus.

– Šiandien su „Cezario grupe“ intensyviai repetuojate ruošdamiesi birželio 6 d. premjerai pagal Pauliaus Širvio eiles. Pastaruoju metu jūsų spektakliuose svarią poziciją užima paties kurta dramaturgija. Ar panašiai bus ir šiuo atveju?

– Ne. Visiškai nėra jokio poreikio teatralizuoti P.Širvio eilėraščių skaitymo. Šitas eilėraščių skaitymas neturi būti toks skaitovų vakarėlis, kuriame narciziškai demonstruojamas balso grožis arba aktorinė technika. P.Širvio eilėraščių atžvilgiu tai būtų nelabai sąžininga.

Mintis imtis Širvio eilėraščių atėjo intuityviai, kaip ir visos kitos. Tiesiog vieną dieną savo vienvėde toli nuo Lietuvos, išgirdau savo žmonės skaitančius visų laikų mūsų geriausio poeto eilėraščius, ir aš pagalvojau, kad jie, kaip aš juos matau, yra Širvio žmonės, ir Širvys yra juose.

Nufotografavau aktorius spektaklio plakatui taip, kaip galėjo fotografuoti mūsų tėvai, kai buvo jauni, atvykę studijuoti į Vilnių Širvio laikais. Paskui tą nuotrauką negailestingai suglamžėm. O dabar mes ją bandom ištiesinti ir toje subrūžintoje, sulauštytoje, ilgai kažkieno kišenėje nešiojamoje nuotraukoje

pamatyti savo veidus. Ar pamatyti savo tėvų veidus. Tai, sakyčiau, kažkiek paaiškina, kaip ir kodėl mes mėginame skaityti Širvio poeziją dabar.

– **Neseniai „Cezario grupė“ oficialiai gavo teatro statusą. Kaip vertinate šį faktą ir ką tai keičia grupės ir jūsų gyvenime?**

– Iš esmės nieko nekeičia. Negi kažkokia pažyma su tam tikrais parašais gali nulemti – esi menininkas, ar nesi? Absurdas. Tiesiog smagu, kad sutvarkėme pakankamai sudėtingą biurokratinę procedūrą.

– **Birželio mėnesį, jums pristatant „Nutolusių tolių“ premjerą, baigiamuoju koncertu savo savaitės laiko diplominių darbų maratoną „Tylos!“ festivalyje pažymės „Trupė liūdi“ – buvę jūsų studentai. Gal norite pakalbėti apie tai, kodėl buvę? Kas įvyko akademijoje, kad paskatintų jus ten nebedirbti?**

– Akademijoje nieko labai naujo neįvyko. Galbūt kažkas įvyko mano gyvenime, kai pradėjo darytis aišku, kad nebegaliu pakelti tų moralinių įsipareigojimų prieš studentus. Tiesą pasakius, Vaidybos ir režisūros katedros vadovybė vis dėlto labai stipriai padėjo apsispręsti nutraukti darbą akademijoje. Atėjo toks laikas, kai supratau, kad motyvacijos dirbti Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje (LMTA) neliko. Tik iš inercijos, iš įsipareigojimo jausmo stengiausi dar kurį laiką kažką daryti. Aš jau seniai pajutau, kad dėstyti aktoriams LMTA yra nesąžininga.

– **Kodėl?**

– Todėl, kad ten jauni žmonės, atėję mokytis, yra apgaudinėjami.

Juokais pasakysiu, kad LMTA ir šita katedra, kuri įsikūrusi Slušų rūmuose, galėtų būti labai veiksmingai panaudota. Girdėjau, yra čia kažkokių bunkerų, kur už pinigus žmonės gąsdinami visokiais siaubais. Tai aš galvoju, kad į Teatro ir kino fakultetą reikia vežti studentų ekskursijas iš užsienio šalių. Ir kad tie studentai ten šiek tiek pasimokytų.

Manau, jie turėtų neišdildomų potyrių. Tai būtų kažkas panašaus į išlikimo dramą negyvenamoje saloje ar bunkeryje. Išlikimo drama šaltyje, chaose, skurde, visiškame absurde. Štai kas yra šita mokslo įstaiga šiandien. Ir aš tiesiog žaviuosi studentais, kurie sugeba vis dėlto iškęsti tą absurda ir baigti mokslus. Ir baigti net kažko išmokus.

Na, tik tai, kad jie baigė – dar nieko nereiškia. Nėra jokios sąsajos tarp praktinio gyvenimo ir švietimo sistemos, dėl to baigę mokslus studentai tampa nereikalingais žmonėmis. LMTA faktiškai gamina naujus nepriklausomus teatrus. Nes valstybiniais teatrams (tiksliau, jų vadovams) jauni, kūrybingi, ambicingi žmonės – pavojingi kaip maras. LMTA diplomai labai dažnai tėra lyg suvenyras anūkams parodyti – tiek iš jo naudos.

– **O kokie šiandien yra jūsų santykiai su šiuo kursu, kurį teko apleisti?**

– Bendraujame. Visai neseniai buvau pakviestas aptarti vieną iš jų šiuo metu kuriamų diplominių spektaklių.

– „Trupėje liūdi“ pradeda ryškėti tam tikri režisūriniai bandymai, apie kurių galimybę jūs užsiminėte dar prieš trejus metus. Šiandien tai Tuomo Tulikorpi „Plikagalvė dainininkė“ ir Vaido Kublinsko „Baltoji stirna“. Kaip jūs vertinate tokius jaunos režisuojančius aktorius? O gal šie asmenys savyje turi ryškesnį režisūrinį nei vaidybinį pradą?

– Negaliu sakyti taip ar kitaip, viską laikas parodys. Tačiau ir vienas, ir kitas minėtas studentas ėmėsi bandyti būti režisieriais ne dėl to, kad tiesiog užsimanė: „Noriu būti režisierius, rūkyti pypkes ir vaikščioti su juodais lagaminais, pilnais pjusių ir minčių“. Jų motyvacija atėjo natūraliai. Iš poreikio užpildyti tuštumą, iš poreikio organizuoti savo bendrakursių gyvenimą. Gerai, kai noras imtis atsakingos režisieriaus profesijos kyla natūraliai. Tada ir motyvacijos kokybė yra visiškai kitokia – labai gera.

– **Kai pristatysite spektaklį pagal P.Širvio poeziją, jau kitą dieną Lietuvą paliksite. Ar ilgam? Ir kokie artimiausi planai jūsų sąrašė?**

– Planų nėra. Yra viltys, pagundos. Stengiuosi planų nekurti, nes planai – tam ir planai, kad žlugtų. Turiu didelę viltį ir didelę pagundą prieš Naujuosius metus sukurti naują spektaklį su „cezario grupe“. Nelabai man svarbios datos, kaip ir kur įvyks premjera. Tiesiog sveikiau yra planų nekurti. Taip palieki daugiau galimybių viltims išsipildyti.

– **Sakote, planai turi savybę žlugti. O viltys jūsų gyvenime savybės žlugti neturi?**

– Jau vien turėti vilties – didelė laimė.